

Informatiecentrum Homanshof
Globale verhaallijn (definitief)

De Drentsche Aa

Een landschap vol ontmoetingen

Foto's: Jan van Arkel, Philip Friskorn

Door: Manon Laterveer – de Beer
In opdracht van Staatsbosbeheer, regio Noord
22 juni 2008

Globale verhaallijn

De *globale verhaallijn* geeft het inhoudelijke concept van de tentoonstelling weer. Behalve dat er gekozen is voor een bepaalde invalshoek, is er een keuze gemaakt voor de verhalen die zullen worden verteld. In de volgende stap, de *gedetailleerde verhaallijn*, zullen die keuzen verder worden ingevuld.

Doelstelling

Binnen zien wat er buiten valt te beleven.
Koppeling maken tussen Homanshof en Drentsche Aa-gebied (oriëntatie).

Doelgroepen

Gezinnen met kinderen 8-12 jaar (vakantieperiodes), wandelaars en fietsers (50+).

Motiefgroepen

Geïnteresseerden: mensen die voor het eerst het gebied bezoeken en informatie willen over natuur en landschap.
Wat is waar? Wat is dat?

Invalshoek

Cultuurhistorie als 'kapstok' voor de verhalen. Beleef het landschap als iets wat de mens ervan heeft gemaakt.
Daar horen bepaalde natuurwaarden bij. Cultuur en natuur komen samen. Niet zozeer plant- en dierkennis bijbrengen.

Inhoudelijk concept

Kenmerkend voor het Drentsche Aa-gebied is het afwisselende beek- en esdorpenlandschap waarin mens en natuur elkaar op allerlei manieren tegenkomen. Al sinds de prehistorie hebben hier mensen geleefd en invloed gehad op de ontwikkeling van het landschap. Sporen hiervan zijn nog steeds terug te vinden en zullen in de toekomst zelfs worden versterkt. Als gevolg hiervan is

DE DRENTSCHE AA, EEN LANDSCHAP VOL ONTMOETINGEN

Globale verhaallijn

Thema's

- Nationaal Park (NBEL), SBB (Terrein Beherende Organisatie).
- Natuur en landschap NBEL: beleving van variatie aan de hand van vijf gebieden

rode draad

=> ontmoetingen met de mens (beleving landschap vanuit cultuurhistorie)

=> ontmoetingen met de natuur (plant en dier in relatie tot biotoop)

- Oriëntatie & voorzieningen.

Nationaal Park

- Predikaat 'Nationaal Park' is een keurmerk voor topnatuur. Het kan meer mensen aantrekken. Het verdient daarom zeker een plek in het informatiecentrum, inclusief informatie over stelsel van NP's in (internationale) context?
- Direct hieraan gekoppeld krijgt de bezoeker een duidelijk beeld dat hij in het NBEL te gast is bij SBB (gastheerrol).

NBEL – SBB: 'duobranding' plus...

- Voor SBB is NBEL een podium bij uitstek waarop zij zich kan presenteren als organisatie die topnatuur (én cultuur!) beheert.
- Gebiedsverhaal met informatie over het hele NBEL staat centraal, met daarbinnen het verhaal welke rol SBB hier vervult.
- NBEL en SBB zijn op gelijkwaardige wijze zichtbaar.
- Het informatiecentrum biedt ruimte voor informatie over toegangspoorten en knooppunten in het NBEL.

DE DRENTSCHE AA, EEN LANDSCHAP VOL ONTMOETINGEN

Globale verhaallijn

Effecten op de bezoeker

- Ervaring en waardering van de gevarieerdheid van natuur en landschap in het NBEL.
- Waardering van SBB als gastheer.
- Goede oriëntatie van het gebied; gestimuleerd om het zelf te gaan ontdekken (bekendheid met voorzieningen).

Inhoud: 'light'

Bezoekers komen vooral voor informatie over de omgeving en om zich te oriënteren. Vaak komen ze maar één keer (beperkt herhalingsbezoek). Ze willen er 'even tussenuit', hun batterij opladen. Het gebied is een decor om tot rust te komen. Deze doelgroep zit niet direct te wachten op zware kost, daarom krijgt de inhoud van de tentoonstelling het predikaat 'light'. Er is geen overdaad aan tekst en de informatie is lichtverteerbaar.

Vertelwijze

'Interpretation' – beleving van het landschap staat centraal (hoofd, hart, handen).

Veel beeldmateriaal (stimulans om het in het echt te willen zien).

Cultuurhistorie als uitgangspunt. Korte, prikkelende teksten, leuke weetjes (extra beleving landschap vanuit cultuurhistorische achtergrond).

Aparte kinderlijn (8-12 jaar) met spelletjes.

Gewoon is ook bijzonder

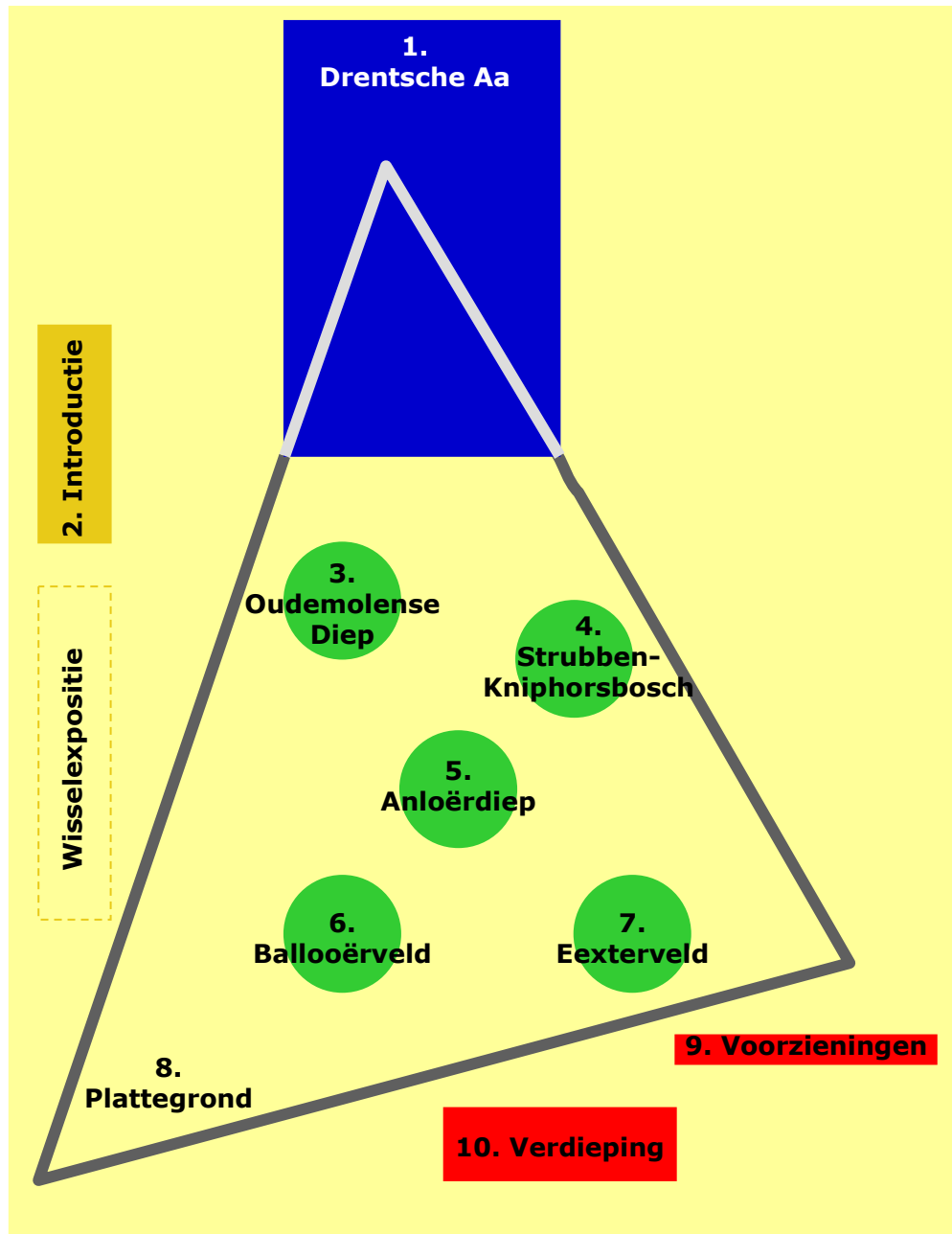
Natuur: nadruk op bekende en typerende soorten, niet op zeldzaamheden die niet of nauwelijks zijn te vinden. Bezoekers worden attent gemaakt op datgene wat ze vrijwel zeker tijdens hun ontdekkingstochten door het gebied zullen tegenkomen.

N.B.

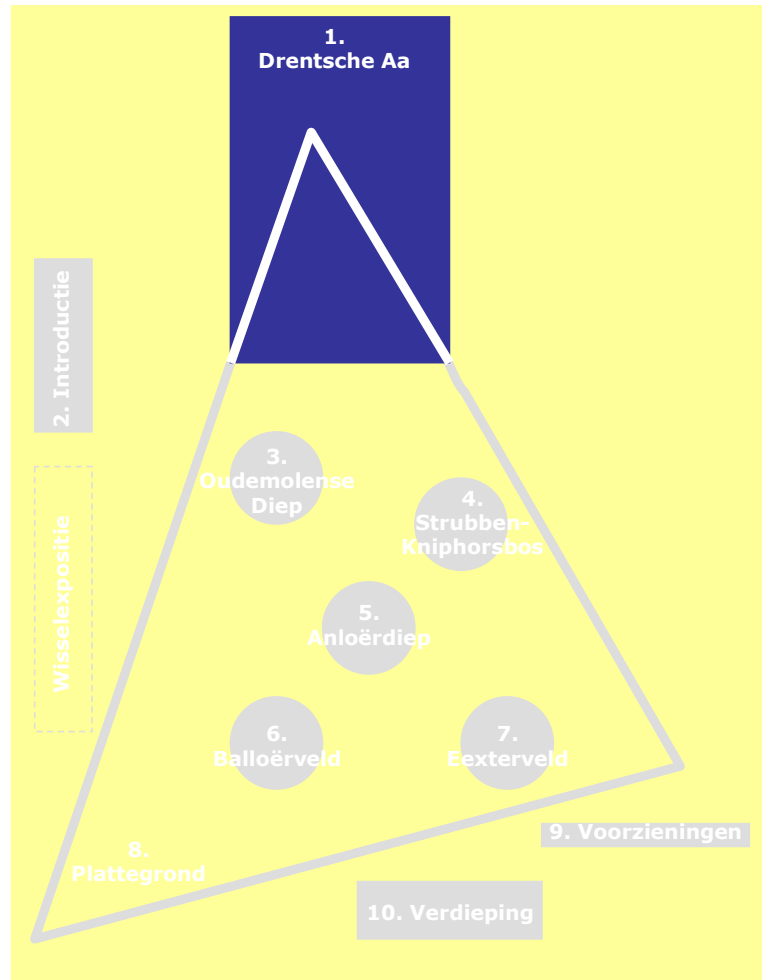
Voor de schrijfwijze van beken en plaatsen is de FALK/SBB kaart aangehouden omdat deze tevens wordt gebruikt als vloerkaart. Het is dus Oudemolense Diep en niet Oudemolensche Diep.

DE DRENTSCHE AA, EEN LANDSCHAP VOL ONTMOETINGEN

Globale verhaallijn in schema

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

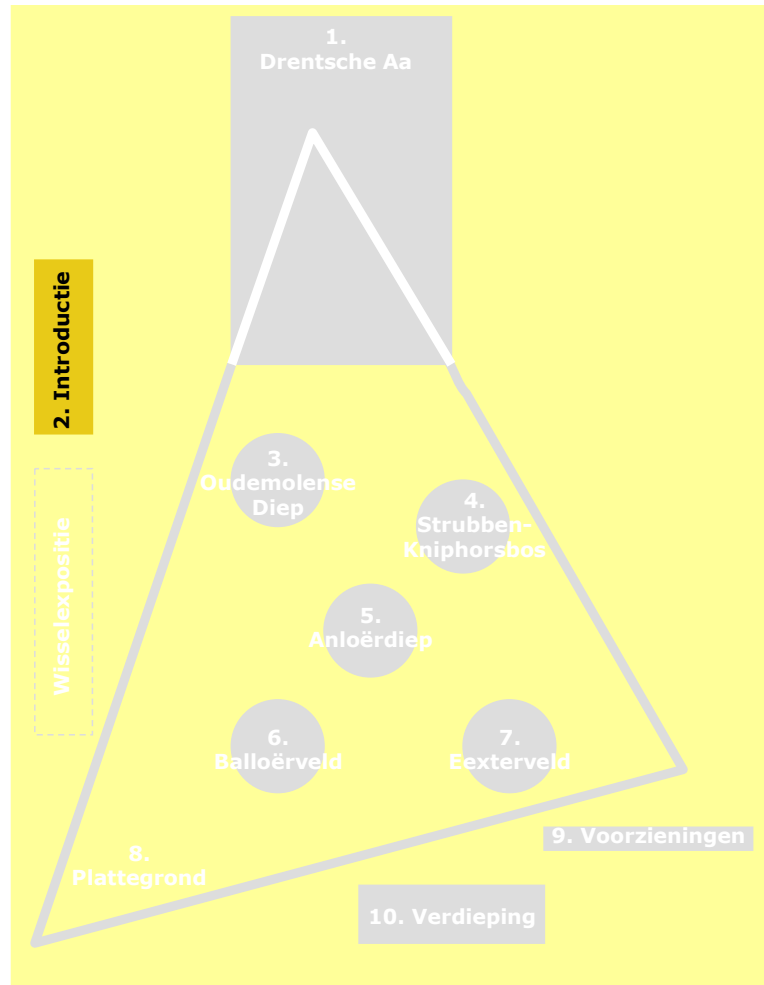

1. Drentsche Aa

Buitenterrein

- **Spelen met water** (waterpomp, stuwen e.d.)
- **Introductiebord** ('U bent te gast bij SBB')

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

2. Introductie

Welkom

in het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa

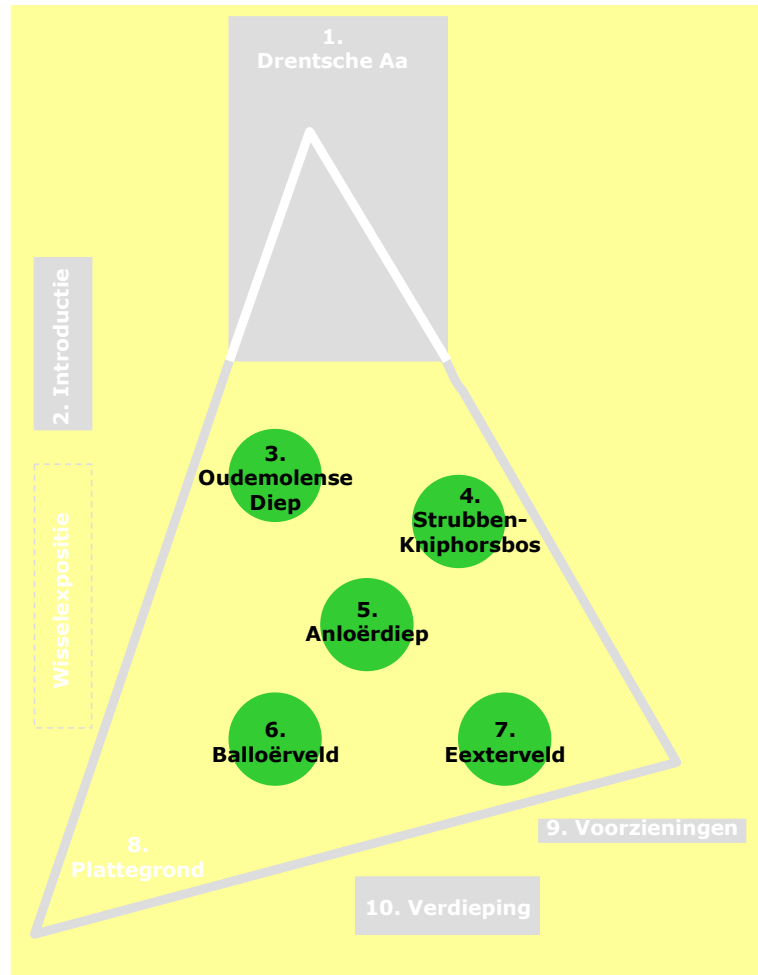
- Dit zijn karakteristieke gezichten van het landschap
=> bestaande videopresentatie (sfeerbeelden), gekoppeld aan kaart (waar vind je die plekken?)

Nationaal Park

- Nationale Parken: parels van Nederlandse natuur
- NBEL: cultuurhistorie als inspiratiebron
- SBB als beheerder ('U bent te gast bij SBB')

Actualiteiten

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

3-7. De vijf locaties

Buitenzijde cirkel

Afwisseling tussen meer uitgebreide verhaaltjes en anekdotische weetjes, rijk voorzien van foto- en illustratiemateriaal.

- **Titel**
- **Essentie van het gebied** [beleving van het landschap]
- **Ontmoetingen met de mens** [cultuurhistorie + rol SBB]
- **Ontmoetingen met de natuur** [plant en dier]
- **Weetjes** [in relatie tot gebied]
- **Verwijzing naar recreatiemogelijkheden** [folders]

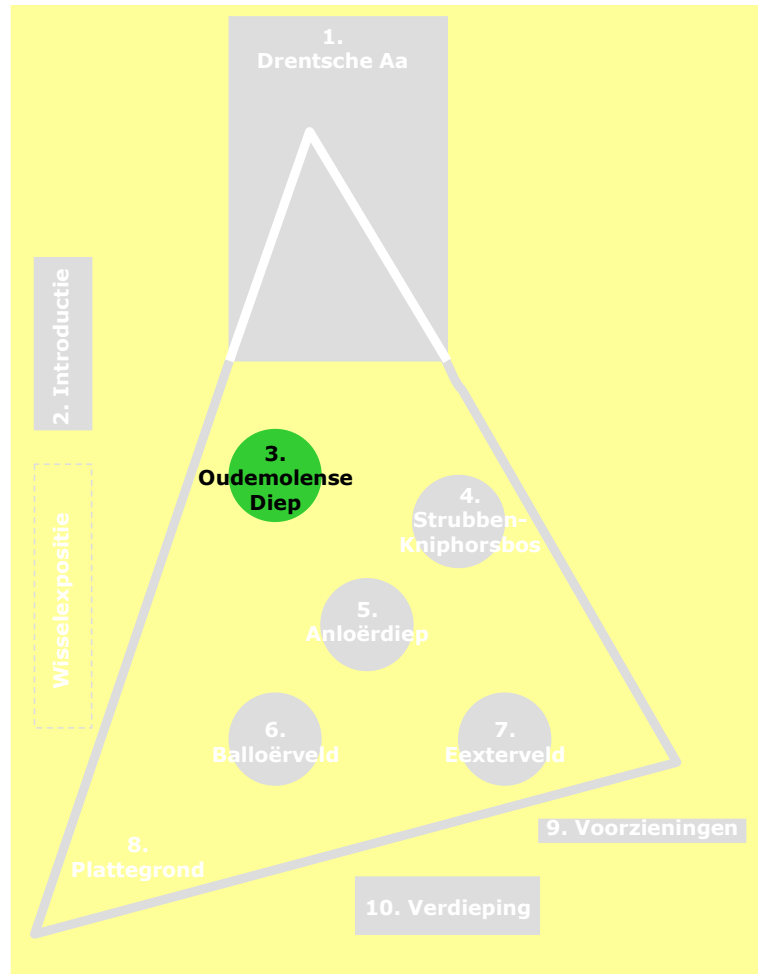
Binnenzijde cirkel

Panoramafoto [karakteristiek sfeerbeeld]

Kinderspel [interactiviteit op computerscherm]

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

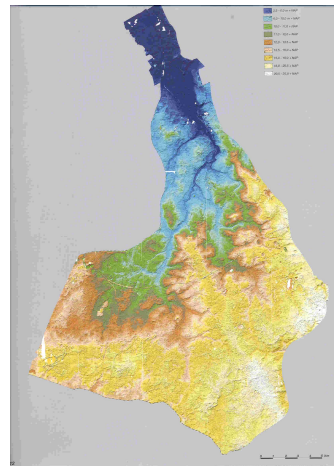
3. Oudemolense Diep (1/3)

Buitenzijde cirkel

Titel: **LANGS DE BEEK
Oudemolense Diep**

Essentie van het gebied

Hier slingert de beek als een blauw lint door het dal.

Hoogtekaart: het lijkt wel een berglandschap!

Bekentstelsel
Beekdal
Kwel: de groene motor

Bron: Landschapsvisie Drentsche Aa

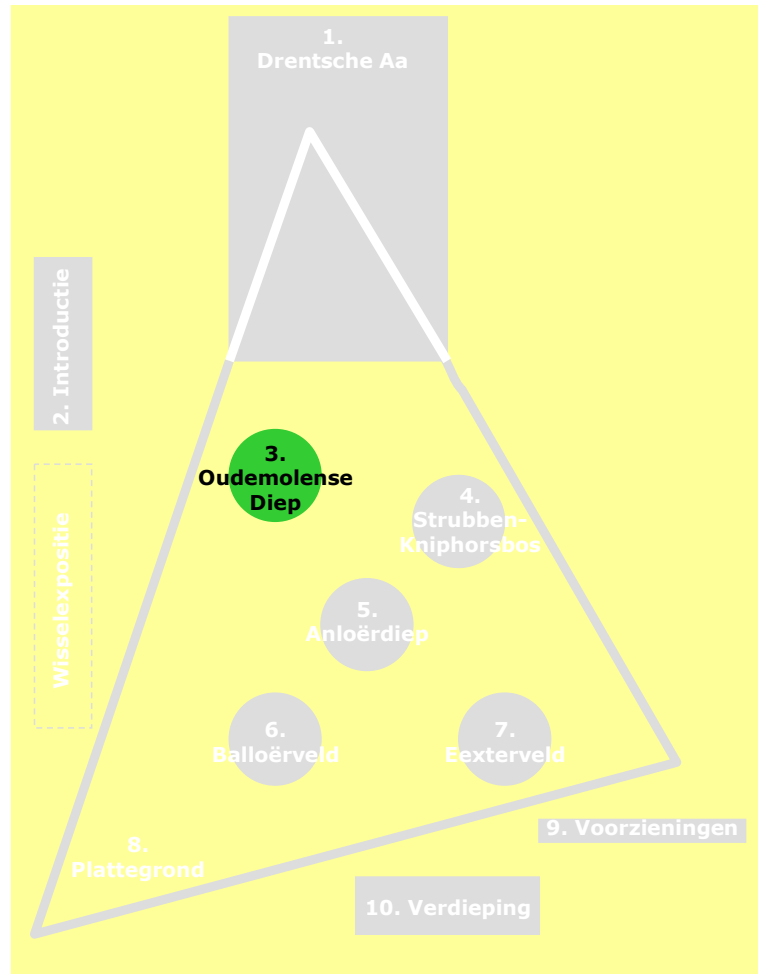
Ontmoetingen met de mens

- Herkomst naam Oudemolen.
- Halverwege 20^e eeuw: ongewenst water. Trek recht die beek en diep hem uit.
- Nu: water krijgt weer de ruimte

Weetjes

- Zijn die kronkelende beken wel zo natuurlijk?
- Kymmelsberg: een van de oudste uitkijkpunten over het beekdal

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

3. Oudemolense Diep (2/3)

Buitenzijde cirkel

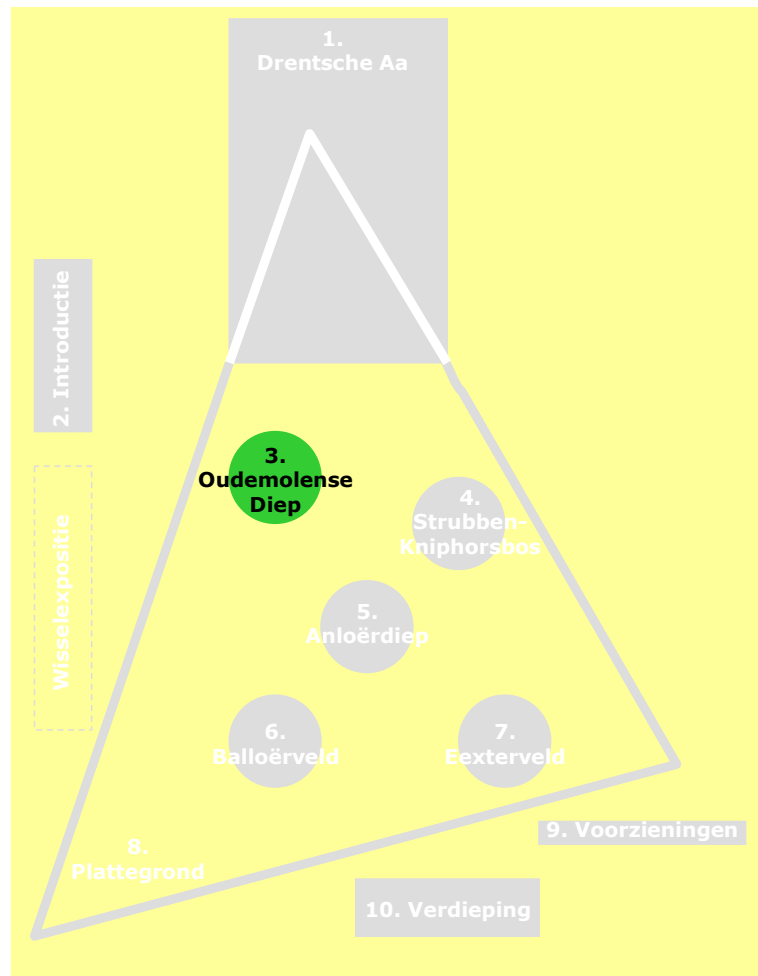
Ontmoetingen met de natuur

- **Holpijp, noordse zegge, moerasstreepzaad**: kwelindicatoren
- **Zwartblauwe rapunzel**: overstromingsvlakte, voedselrijke bodem
- **Goudveil, els**: bronbos (elzenbroekbos)
- **Weidebeekjuffer**: schoon water
- **Rivierprik, winde**: trekkende vis
- **Serpeling, riviergrondel**: blijvende vis
- **Blauwborst**: moerasvogel
- **Watervleermuis**: jagen op het water

Weetje

- Vispassage laat de vissen weer zwemmen (locatie: Loonerdiep, Deurzerdiep)

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

3. Oudemolense Diep (3/3)

Binnenzijde cirkel

Panoramafoto

- Driesprong Oudemolense Diep, Taarlose Diep, Gasterense Diep
- Beek in kikkerperspectief (half onder – half boven water)

Kinderspel: **Ga kopje onder in de beek** [quiz]

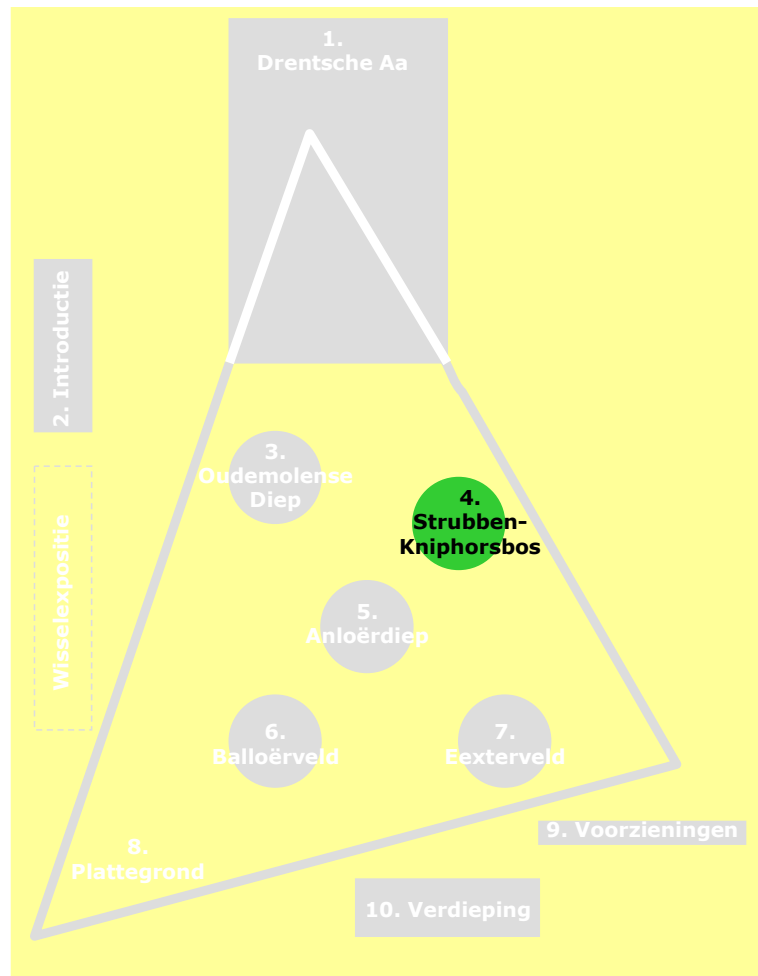
Cartoon met onderwatertafereel, met 'hot spots' op biotopen waar bepaalde soorten voorkomen. Rijtje van dieren (cartoons) die in die biotopen voorkomen. Sleep het dier naar de juiste biotoop.

Bij goed antwoord gaat het dier bewegen en krijg je punten. Bij fout antwoord schiet het dier terug en worden punten afgetrokken. Als je alle dieren op de juiste plek hebt gezet verschijnt je score.

Soorten:

- **Groene kikker**: half boven, half onder water (springt uit het water)
- **Poelslak**: net onder wateroppervlak (haalt teug adem en laat zich onder water zakken)
- **Waterpissebed**: op plantenstengel, onderwater (scharrelt verder over het blad)
- **Winde**: in het open water (schiets weg als een zilveren flits)
- **Rivierprik**: op een steen (zwemt kronkelend weg)
- **Riviergrondel**: op de bodem (scharrelt in de modder)

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

4. De Strubben-Kniphorstbosch (1/3)

Buitenzijde cirkel

Titel: **TERUG NAAR DE PREHISTORIE**
De Strubben-Kniphorstbosch

Essentie van het gebied

Hier is het alsof je middenin de prehistorie bent aanbeland. Grillige eiken geven het landschap een geheimzinnige sfeer.

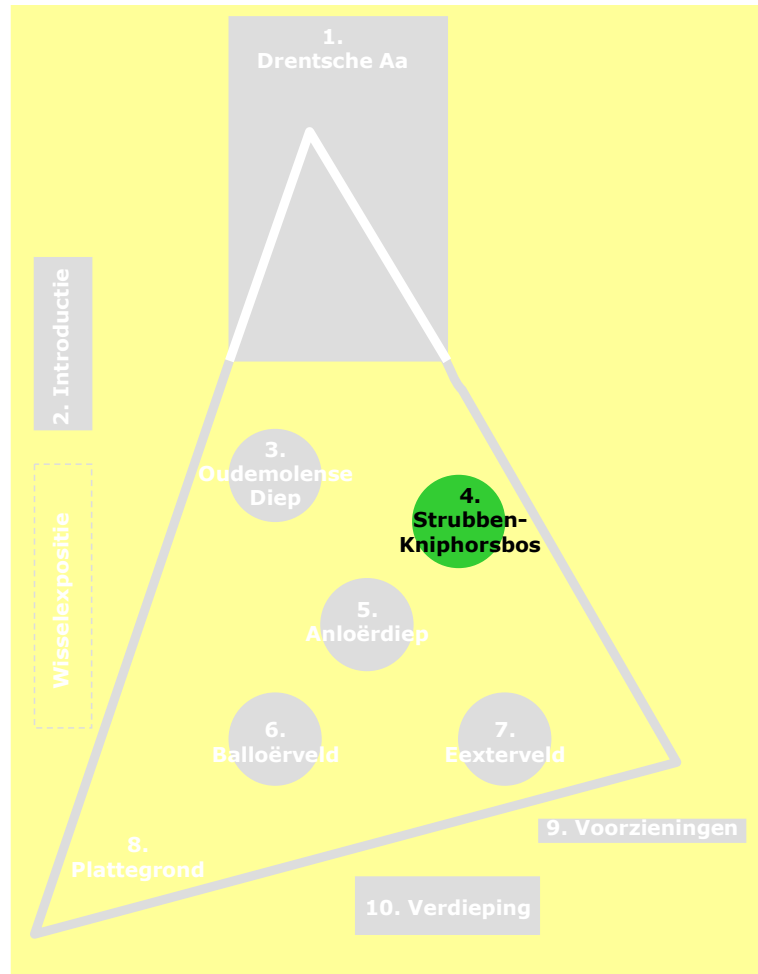
Ontmoetingen met de mens

- Wat doen die bergen stenen daar?
- Wat zijn dat voor bulten in het landschap?
- Wat zijn die rechtgetrokken heuvels en dalen?
- Hoe komen die geheimzinnige kronkelbomen daar?
- Alles straks beter zichtbaar!

Weetjes

- Ontmantelde hunebedden
- Galgenberg
- Paraboolduin
- Landgoed Kniphorst

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

4. De Strubben-Kniphorstbosch (2/3)

Buitenzijde cirkel

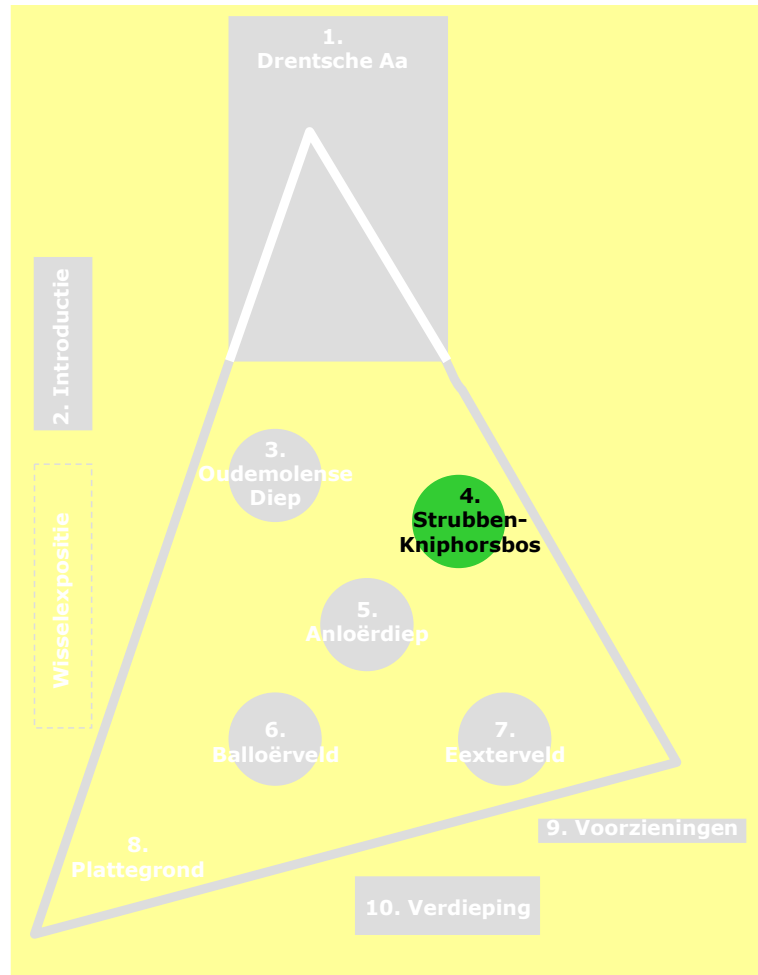
Ontmoetingen met de natuur

- **Blauwe bosbes, adelaarsvaren:** bossoorten
- **Zevenster:** onverstoorde bosbodem, humusrijk
- **Hengel:** waardplant **bosparelmoervlinder**
- **Rode bosmier:** grote nesten
- **Grote bonte specht, zwarte mees:** bosvogels
- **Eekhoorn:** leeft in bomen
- **Das:** leeft in burcht

Weetje

- Bunker wordt woonplaats vleermuizen (o.a. **laatvlieger**) – rol van Defensie in het gebied

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

4. De Strubben-Kniphorstbosch (3/3)

Binnenzijde cirkel

Panoramafoto

- Strubben

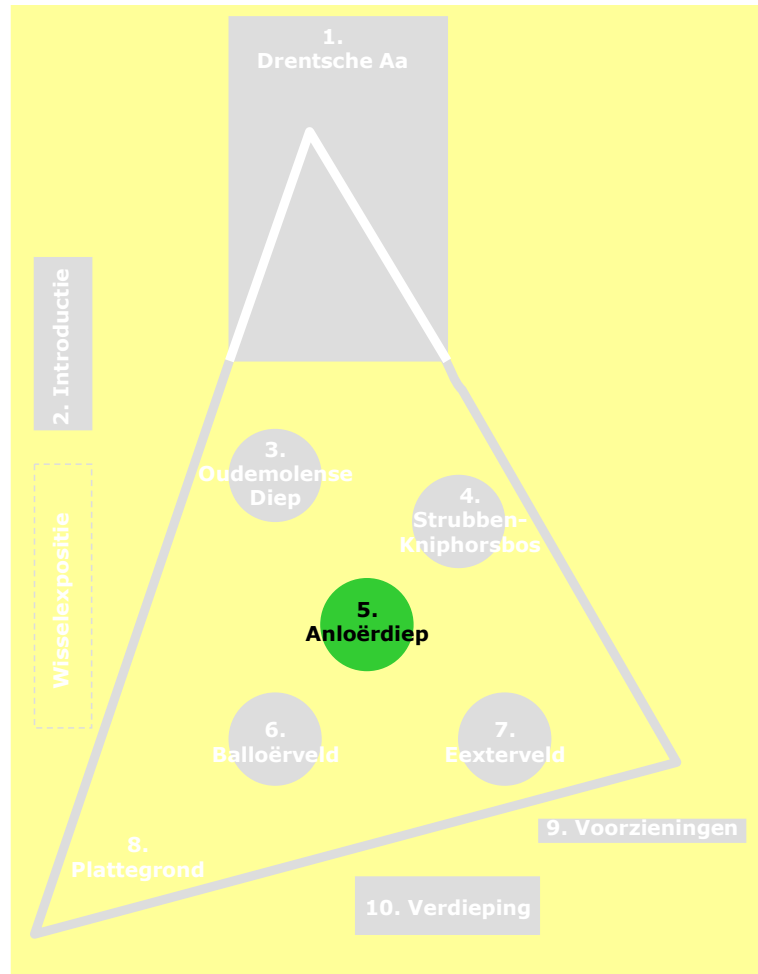
Kinderspel: **Bouw je eigen hunebed** [puzzel]

Cartoon van een berg stenen van verschillende grootte. Silhouet van een hunebed. Sleep de stenen naar de juiste plek en bouw de hunebed.

Als de steen op de juiste plek zit blijft hij zitten ('klonk'), anders schiet hij terug ('plof').

Zodra de hunebed klaar is verschijnt een prehistorisch mannetje dat bovenop de hunebed klimt en naar je zwaait.

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

5. Anloërdiep (1/3)

Buitenzijde cirkel

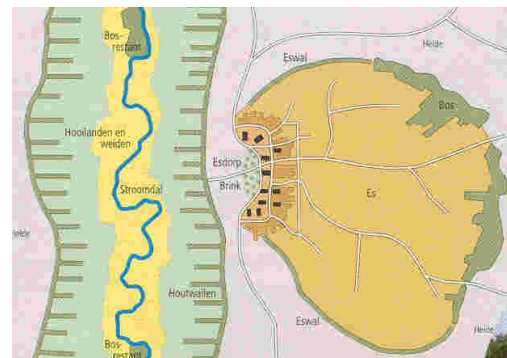
Titel: **TUSSEN HET LOOF**
Anloërdiep

Essentie van het gebied

In de groene kamers langs de beek, omzoomd door hoge bomenrijen, is de beslotenheid voelbaar. Een groter contrast met de uitgestrekte heide is er niet.

Ontmoetingen met de mens

- Vierenheid esdorpenlandschap: beekdal, dorp, es, veld
- Wat zijn dat voor bomenrijen zo vlakbij de beek?
- Terug naar bloemrijke graslanden

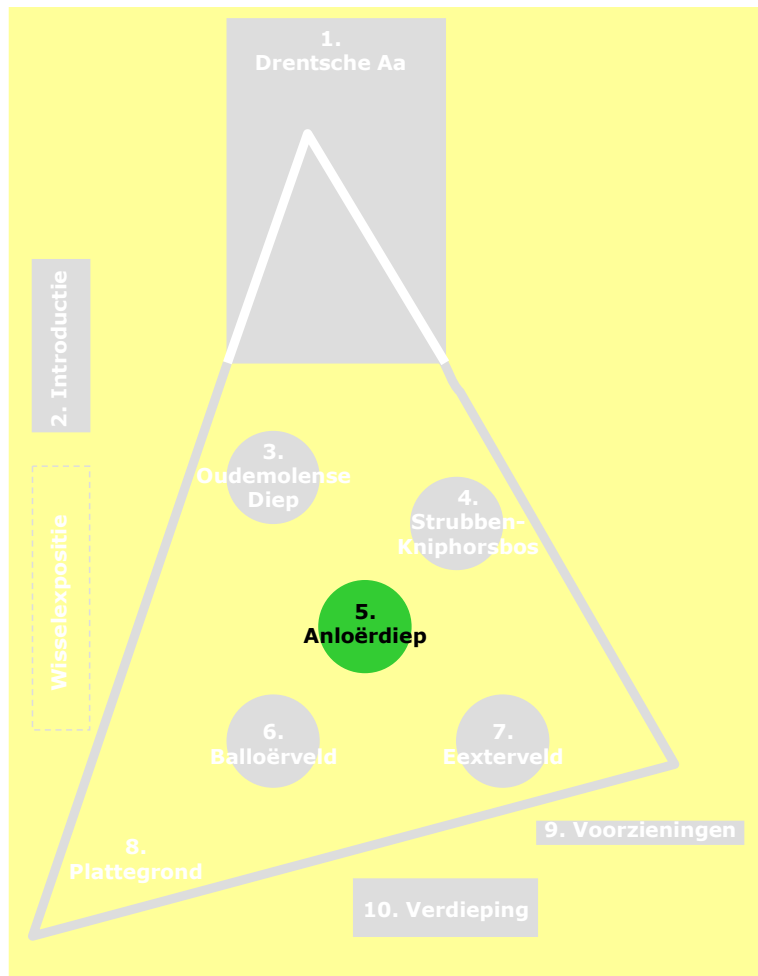

Vierenheid esdorpenlandschap. Bron: Doorstroom 9 (dec 2007)

Weetjes

- Komst prikkeldraad (ca. 1940) betekende einde functie houtwallen
- Markesteen driemarkenpunt (Anloo, Gasteren, Schipborg)

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

5. Anloërdiep (2/3)

Buitenzijde cirkel

Ontmoetingen met de natuur

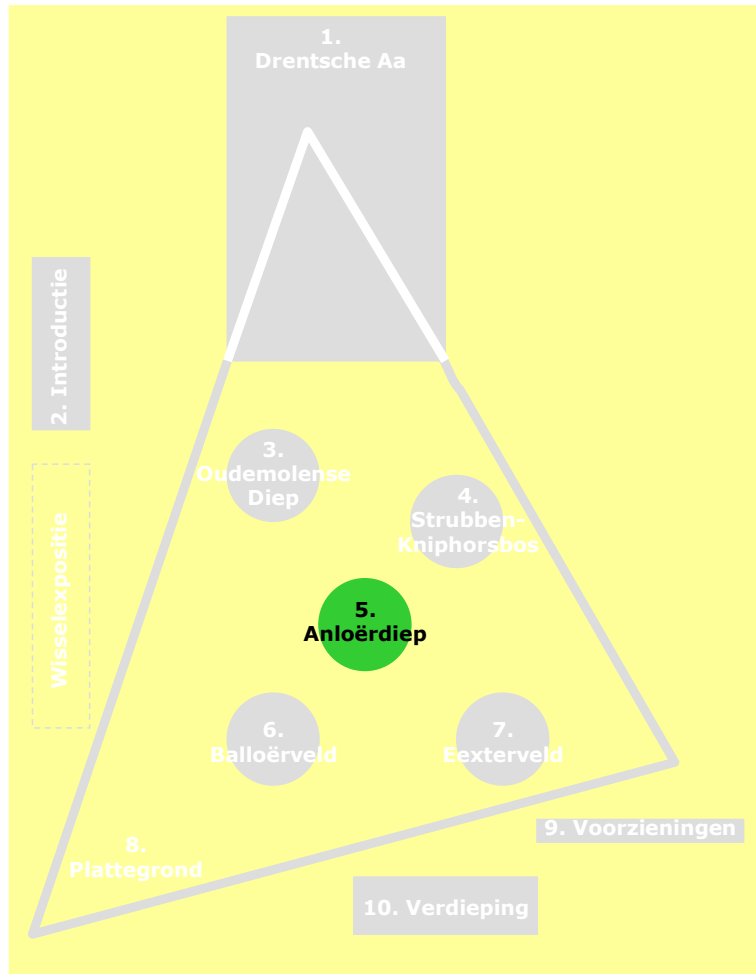
- **Dotterbloem, brede orchis**: kleurrijk, kenmerkend voor natte, voedselarme grond (nat schraalgrasland)
- **Blauwe zegge**: minder opvallend, tevens kenmerkend voor nat schraalgrasland
- **Gewone vleugeltjesbloem**: op open plekken op de houtwal (schrale grond)
- **Koningsvaren, salomonszegel**: in de ondergroei van de houtwallen
- **Boomblauwtje**: aan zonzijde wallen
- **Steenmarter, bunzing, wezel**: afwisselend landschap
- **Wielewaal, geelgors**: in struiken, bomen

Weetje

- -

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

5. Anloërdiep (3/3)

Binnenzijde cirkel

Panoramafoto

- Vanuit Anloërdiep zicht op hooilanden, omzoomd door houtwallen

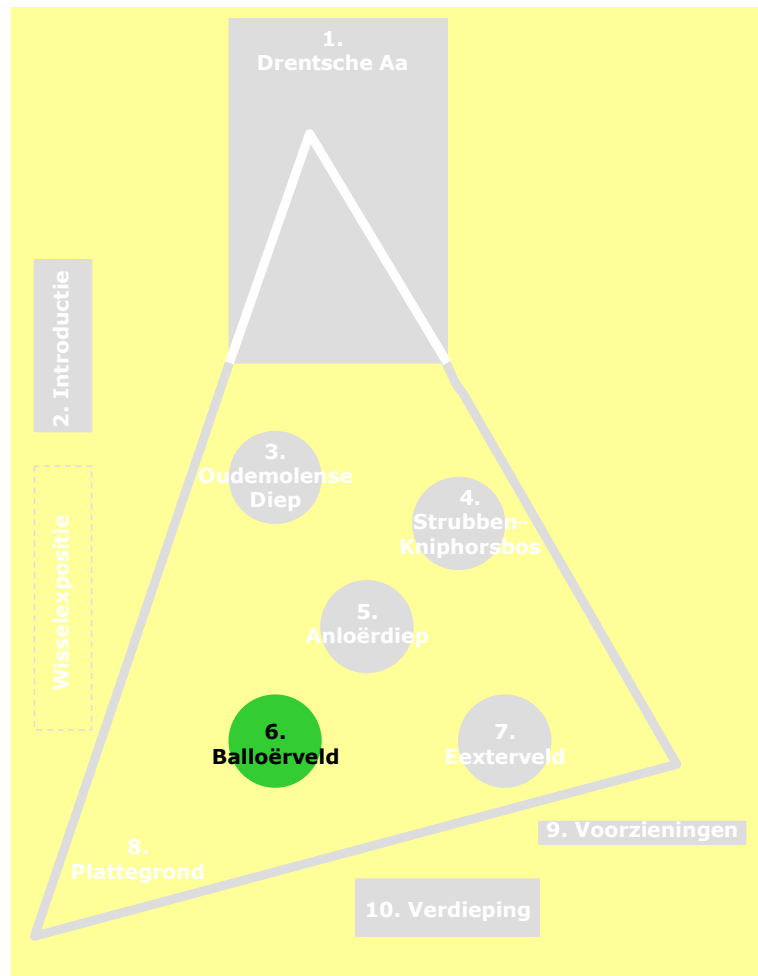
Kinderspel: **Volg het spoor in de nacht...** [speurtocht]

Het is nacht. Met je zaklantaarn loop je te struinen tussen de houtwallen, op zoek naar avontuur.

Plotseling ontdek je de pootafdruk van een dier. Je volgt het spoor tussen de struiken, over een houtstapel en komt uiteindelijk uit in een boerenschuur. Ssst! Zachtjes, anders jaag je het dier weg.

Daar! De sporen leiden naar een kist. Doe voorzichtig de deksel open. Wat zit erin? (steenmarter)

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

6. Balloërveld (1/3)

Buitenzijde cirkel

Titel: **OP DE GROTE, STILLE HEI
Balloërveld**

Essentie van het gebied

Hier krijgen je ogen rust. Heide, zo ver als je kunt kijken, met hier en daar een zandverstuiving. Aan weerszijde een beekdal.

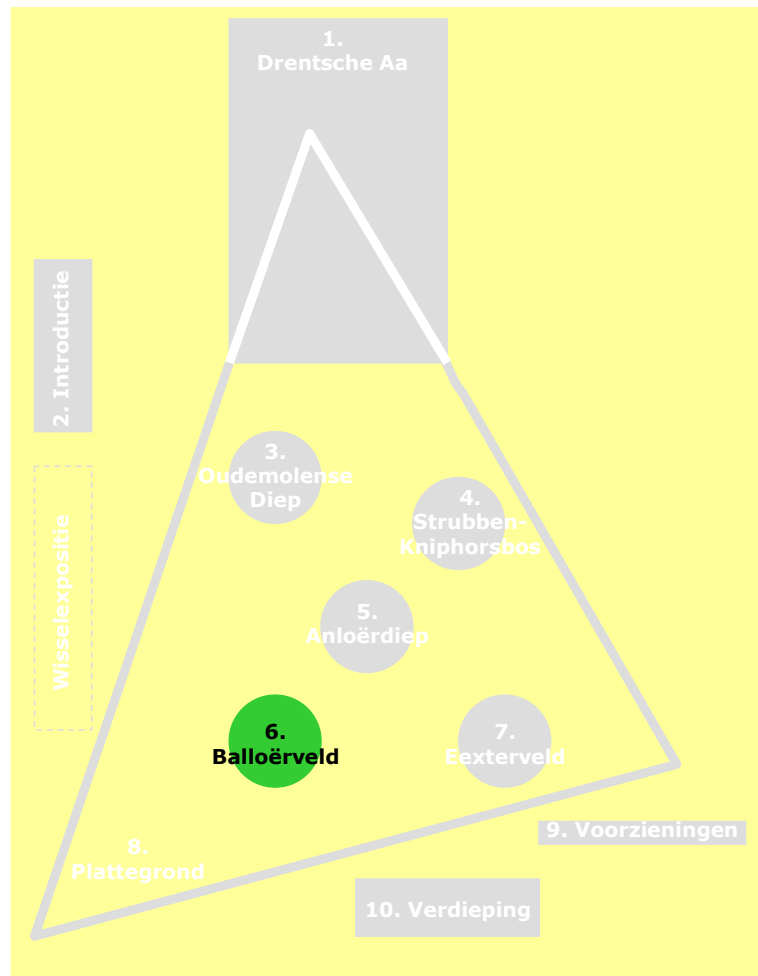
Ontmoetingen met de mens

- Prehistorie vanuit de lucht (luchtfoto): Celtic Fields, karrensporen
- Voorde Gasterense Diep: onderdeel van een oeroude weg
- Hoe bos heide werd (en weer andersom)
- Hooggelegen plateau: opvang regenwater dat uiteindelijk via de bodem in de beken stroomt

Weetjes

- Kerktoren Rolde als baken
- Tankgracht, loopgraven: recente cultuurhistorie (2^e WO)
- Komst kunstmest (eind 19^e eeuw) betekende einde van (over)begrazing van de heide

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

6. Balloërveld (2/3)

Buitenzijde cirkel

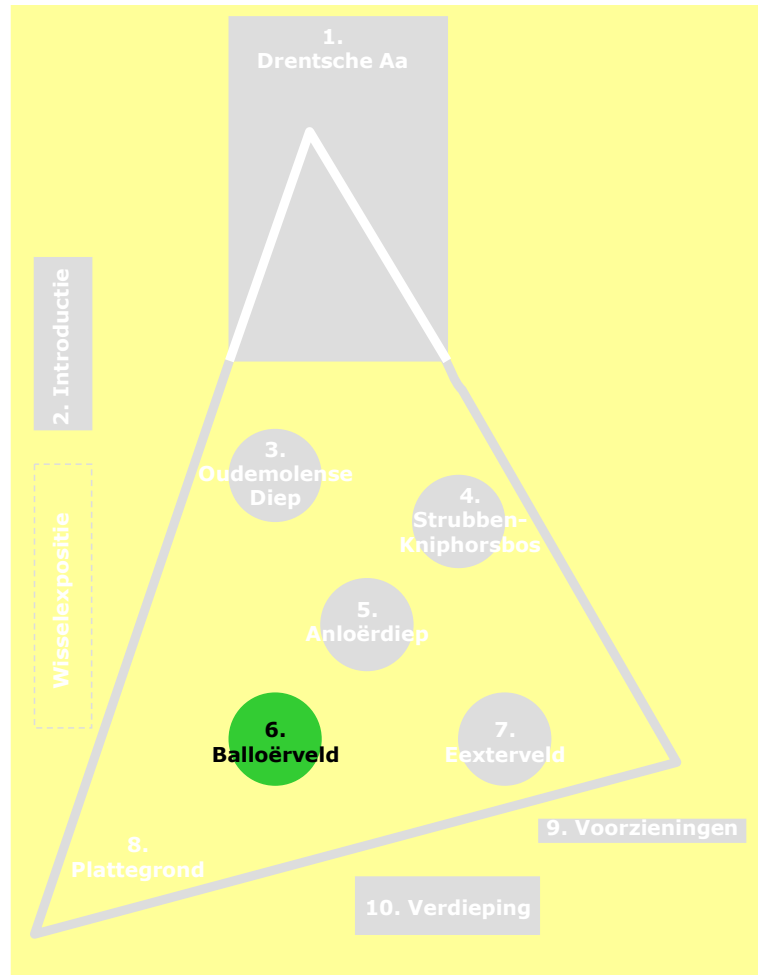
Ontmoetingen met de natuur

- **Struikheide, stekelbrem**: droge, schrale grond
- **Dopheide, witte snavelbies**: natte, schrale grond
- **Beenbreek**: heischraal grasland
- **Heideblauwtje**: voortplanting open zandvlakte
- **Adder**: tamelijk vochtige delen, overwintering op droge stukken
- **Nachtzwaluw**: nachtelijke leefwijze
- **Heikikker**: voortplanting (mannelijke blauw in paartijd!)
- **Drents heideschaap**: beschermd huisdierras

Weetje

- Restanten uit de ijstijd (pingoruïne) – bijzondere vegetatie: **veenpluis, wollegras, kleine veenbes**

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

6. Ballooërveld (3/3)

Binnenzijde cirkel

Panoramafoto

- Heideveld, zandverstuiving Boerzand
- Kerktoren Rolde aan de horizon?

Kinderspel: **Weet jij de weg over de grote, stille hei?**

[snelheidswedstrijd]

Over het Ballooërveld lopen prehistorische wegen. Stap op de boerenkar en stuur je paard van Gasteren naar Rolde. Hoe snel ben je?

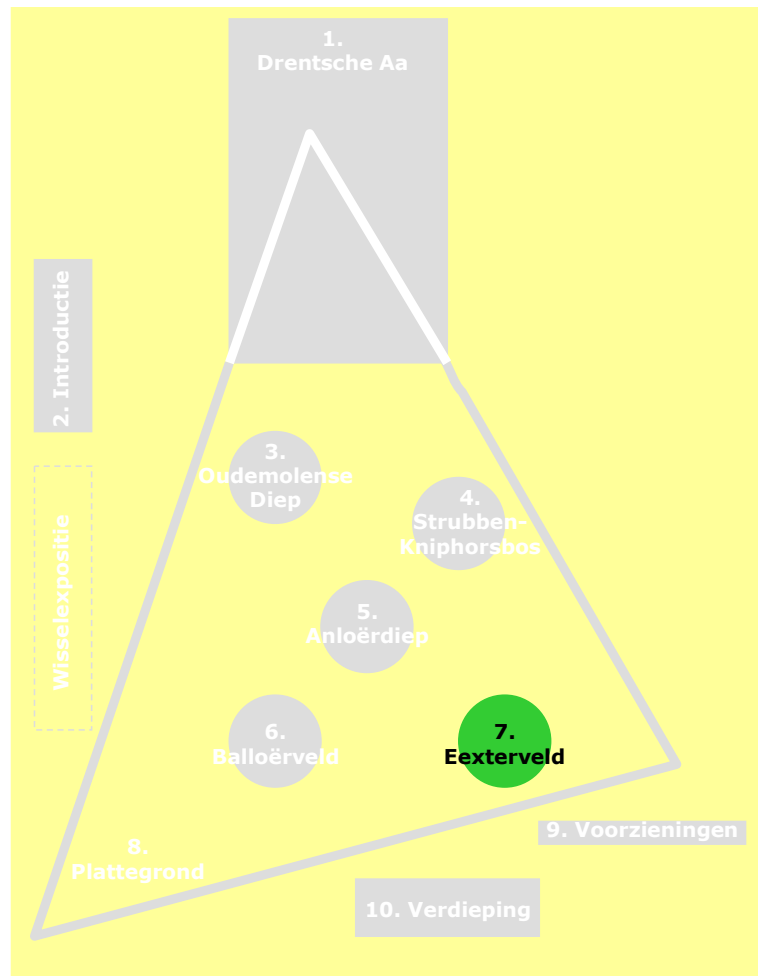
Avontuurlijke route met de boerenkar over het Ballooërveld van de 19^e eeuw. Onderweg steek je de beek over en kom je allerlei dieren tegen. Weet je hun naam (meerkeuze antwoorden), dan mag je doorrijden. Zo niet, dan moet je een omweg nemen. Houd de kerktoren van Rolde in de gaten om de weg niet kwijt te raken.

Probeer het snelheidsrecord (in dagen!) te verbreken (vergelijking met voorgaande kinderen die het spel hebben gespeeld).

Dieren onderweg (ieder in zijn eigen biotoop):

- **Drentsch heideschaap, haas**: op de hei
- **Adder, nachtzwaluw**: verscholen tussen de hei
- **Levendbarende hagedis**: zonnend op een boomstammetje
- **Bergeend**: broedend in een konijnenhol
- **Heikikker**: in een vennetje
- **Heideblauwtje**: bij een zandverstuiving

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

7. Eexterveld (1/3)

Buitenzijde cirkel

Titel: **IN HET VELD**
Eexterveld

Essentie van het gebied

Hier ontspringt de beek (Scheebroekenloop en Anloërdiep). Er zijn veel plaatselijke verschillen in hoog en laag, droog en nat. Het is er een *el dorado* voor plantenliefhebbers.

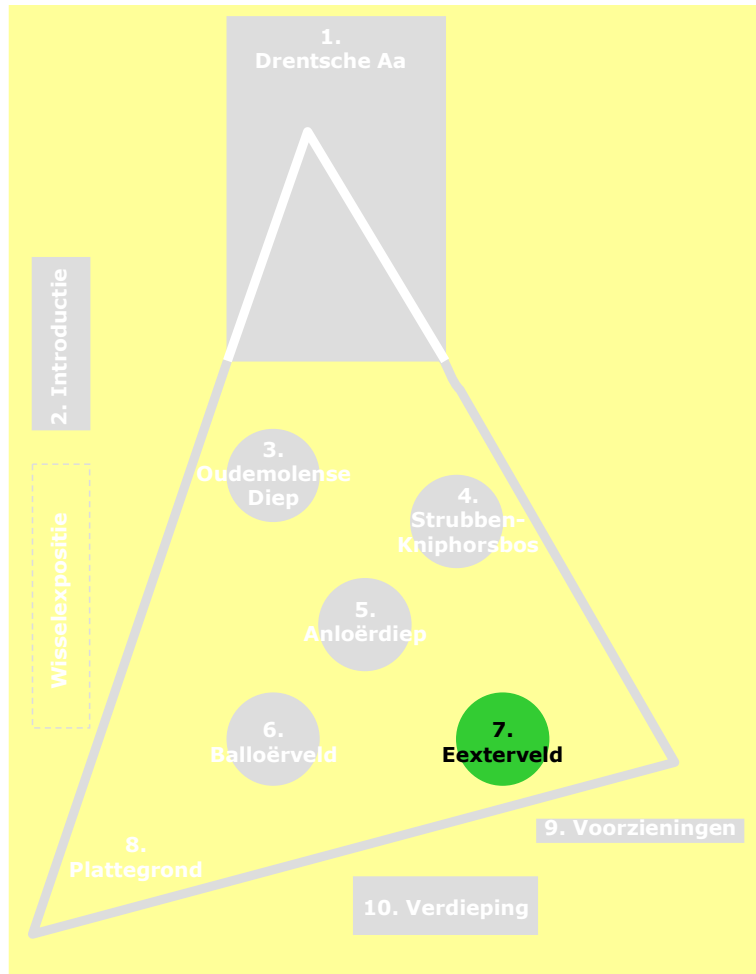
Ontmoetingen met de mens

- Hooiland (16^e eeuw)
- Heide ontginning (na 2^e WO)
- Veel terrein verloren aan de landbouw (jaren '60 vorige eeuw)
- Nu komen heischraal grasland en blauwgrasland weer terug

Weetje

- Kleine strook heide over: Dwingelderveld won het van Eexterveld

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

7. Eexterveld (2/3)

Buitenzijde cirkel

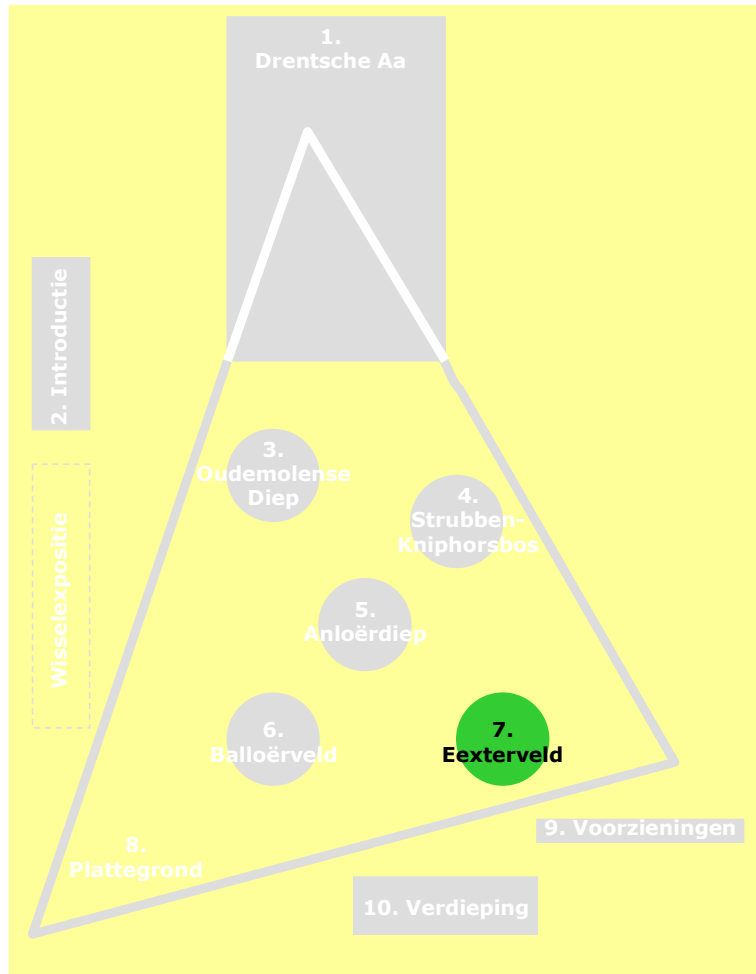
Ontmoetingen met de natuur

- **Gevlekte orchis, welriekende nachtorchis, valkruid**: opvallend, kenmerkend voor heischraal grasland
- **Blonde zegge, moeraswolfsklauw, heidekartelblad**: minder opvallend, tevens kenmerkend voor heischraal grasland
- **Kleine zonnedaauw**: vleesetende plant, schrale grond
- **Spaanse ruiter, blauwe knoop**: blauwgrasland
- **Dieren actief overdag**: **grauwe klauwier, havik, Schotse hooglander, ree**
- **Dieren actief 's nachts**: **kwartelkoning (geluid!), ransuil, nachtvlinders? (nog uitzoeken)**

Weetje

- Samenlevingsverband **klokjesgentiaan – gentiaanblauwtje – knoopmier**

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

7. Eexterveld (3/3)

Binnenzijde cirkel

Panoramafoto

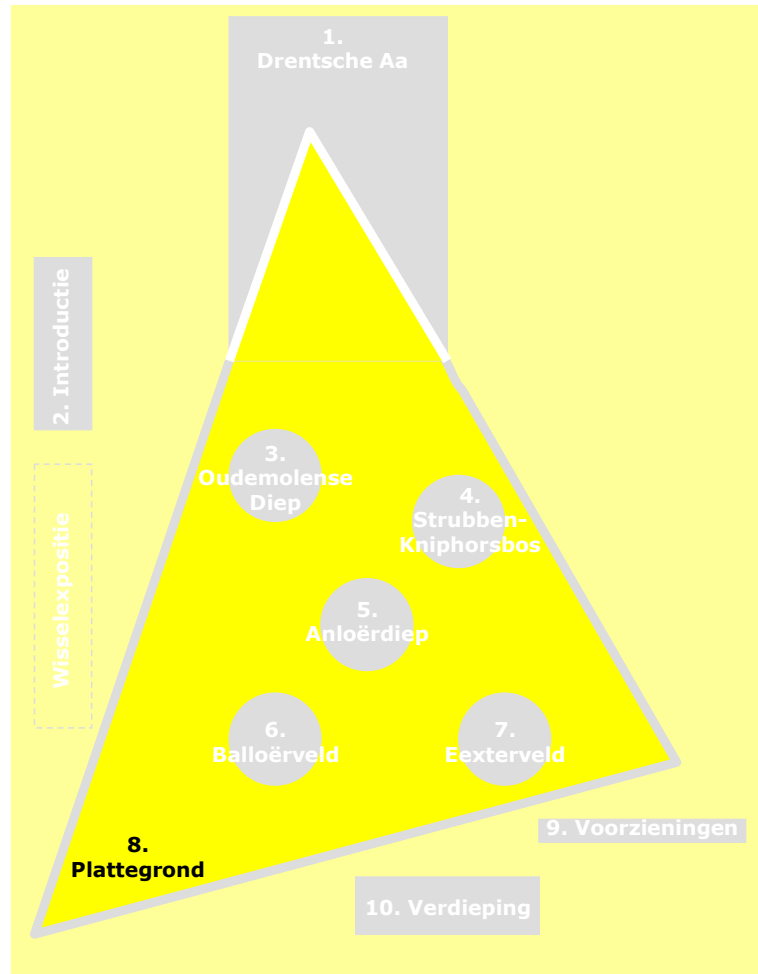
- Een heel etmaal
- Bij bron Scheebroekenloop, uitkijkend over het veld

Kinderspel: **Welke vogel hoor je?** [quiz]

Cartoon met landschap Eexterveld met daarin silhouetten van vogels op karakteristieke plekken. Wijs een silhouet aan. De vogel verschijnt met zijn naam. Je kunt kiezen tussen drie geluiden. Welk geluid hoort bij de vogel?

- **Grauwe klauwier**: tussen de braamstruiken
- **Kwartelkoning**: op de grond, verscholen tussen de planten
- **Havik**: op een tak in de boom
- **Boompieper**: in de lucht, als een parachute omlaag dwarrelend
- **Wulp**: vliegend boven het veld

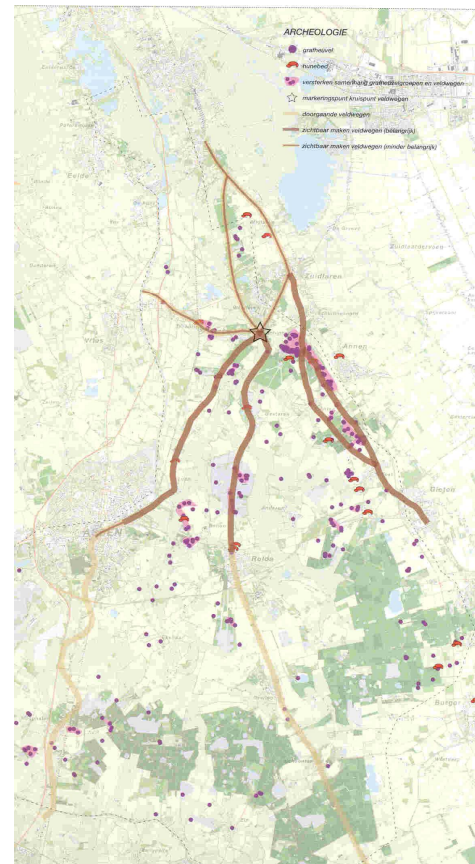
De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

8. Plattegrond

Kaart (FALK/SBB) op de vloer (sterk uitvergroot)

- Aanduiding van de vijf gebieden
- Cultuur op de kaart: hunebedden, grafheuvels, Celtic Fields, karrensporen
- Bij Anloo: U bevindt zich HIER

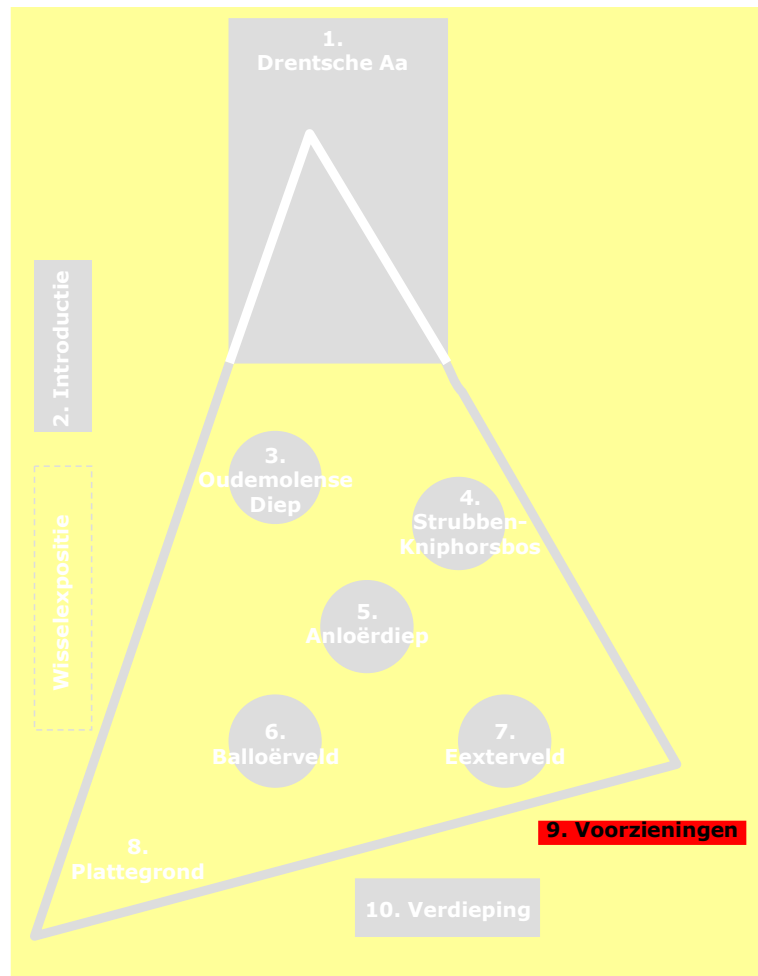

Cultuur op de kaart

Bron: Landschapsvisie Drentsche Aa

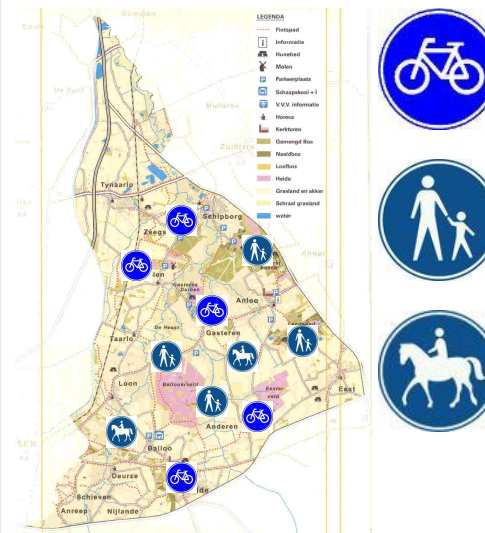
De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

9. Voorzienen

Voorzienenkaart

- Ontdek in vogelvlucht het NBEL (interactieve kaart, DLG?)
- Klik op de 'hot spots' om te zien wat er is te doen.
  - iconen voor diverse routes (wandelen, ruiters, fiets, ATB, anders...)
  - toegangspoorten, knooppunten
- Routefolders om mee te nemen (één per gebied)

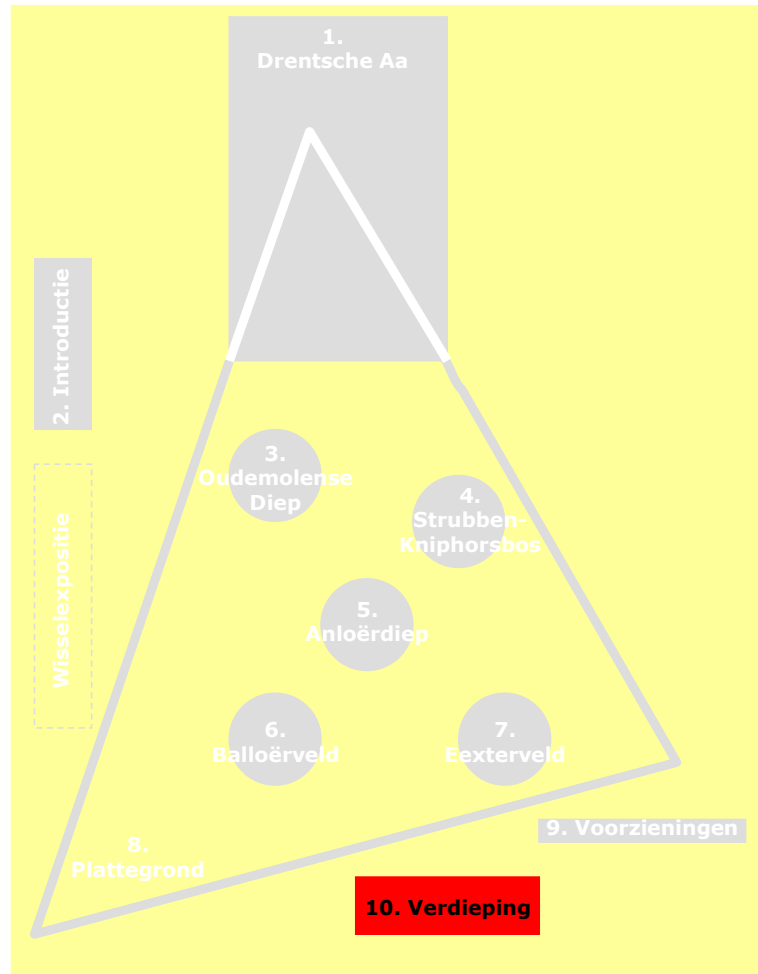

Interactieve kaart met 'hot spots'

Routefolders

De Drentsche Aa, een landschap vol ontmoetingen

10. Verdieping

Interactieve presentatie op tafel (beamer projectie)

- Bestaande presentatie
- Toevoegen: historische foto's Homanshof (Drentsch Archief)

Ontmoetingen in de Homanshof

- Historische foto's aan de muur

Bron: www.drentsarchief.nl

Informatiecentrum Homanshof Globale verhaallijn (concept)

De Drentsche Aa

Een landschap vol ontmoetingen

Foto's: Jan van Arkel, Philip Friskorn

Door: Manon Laterveer – de Beer
In opdracht van Staatsbosbeheer, regio Noord
20 juni 2008